

Flera krisåtgärder skadar ekonomin

Svenska Dagbladet den 27 maj 2020

Coronakrisen ställer stora krav på våra politiker. Förutom svåra epidemiologiska avvägningar riskerar flera branscher att gå under och ekonomin står vid randen av en depression.

Passivitet kan få förödande konsekvenser, både samhällsekonomiskt och i form av politiska följdverkningar. Regeringen har inte suttit överksam utan har agerat för att lindra krisen och dess ekonomiska konsekvenser.

Förhoppningsvis träffar merparten av åtgärderna rätt. Men tyvärr börjar vi se exempel på åtgärder som egentligen inte har så mycket med coronakrisen att göra, samtidigt som de riskerar att varaktigt försämra ekonomins funktionssätt. Marknader fungerar bäst med stabila spelregler. Hastigt framtagna politiska åtgärder riskerar i stället att slå fel eftersom de bygger på otillräcklig information och alla åtgärder får oförutsedda konsekvenser.

I vissa fall är det förstås bättre att agera snabbt på den information som finns. Det gäller åtgärder som syftar till att hantera epidemin och undvika en ekonomisk kollaps. Däremot riskerar andra typer av åtgärder att göra mer skada än nytta.

Att höja ersättningen i a-kassan kan till exempel framstå som en motiverad krisåtgärd. Men högre a-kassa kommer i själva verket att driva upp arbetslösheten ännu högre.

Regeringen har redan höjt ersättningen till arbetslösa med rätt till a-kassa och nu föreslagit en ytterligare höjning efter de första 100 dagarna. Höjningarna är tänkta att gälla året ut, men kommer förstås vara frestande att behålla därefter. LO:s tillträdande ordförande Susanna Gideonsson har redan krävt att de nya nivåerna blir kvar efter årsskiftet. Den politiska logiken kommer förmodligen att ge henne rätt.

En kraftigt höjd a-kassa leder till höjd arbetslöshet eftersom det lönar sig sämre att arbeta. Regeringen bemöter krisen genom att motverka arbetslinjen och de åtgärder som behövs för att få fler i arbete.

Det allra tydligaste exemplet på en missriktad krisåtgärd hittar vi emellertid på spelmarknaden. Socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi har föreslagit kraftiga begränsningar av de licenserade spelföretagens verksamhet så att problemspelet inte ökar under krisen. Förslaget framstod redan från början som märkligt. Det totala spelet har nämligen minskat. Med alla inställda ligor och evenemang finns det ovanligt få matcher att satsa pengar på.

Shekarabi hävdade ändå att spel på nätkasino har ökat, men saknade stöd för detta. En revidering av förslaget gav inte mycket mer klarhet. Enligt Spelmyndigheten och Skatteverket är det spel på hästar som har ökat och det dramatiskt. Men Shekarabis nya förslag undantar spel på hästar från begränsningarna! Man kan bara spekulera i varför någon vill driva igenom en så svårbegriplig politik. Särskilt förtroendeingivande är det i vart fall inte.

Åtgärderna på spelmarknaden framstår tyvärr som ett sätt att ge sken av handlingskraft på spelarnas och spelbolagens bekostnad. Sverige saknade länge en fungerande reglering av spelmarknaden. Nuvarande reglering kom på plats först 2019 och bygger på att spelbolagen och spelarna väljer att hålla sig till det svenska regelverket. Detta kan inte tas för givet. Andelen spel hos olicensierade bolag har ökat sedan de svenska licenserna infördes och andelen är högst just för nätkasino. I detta läge behövs stabila spelregler som vänder trenden tillbaka till de licensierade bolagen. Genom att välja motsatt väg riskerar regeringen att sabotera en marknadsordning som var mycket svår att få till stånd.

Historiska exempel på "tillfälliga" krisåtgärder avskräcker. Hyrorna reglerades redan under andra världskriget. I spåren av den regleringen sätts många hyror för lågt än i dag med allt längre bostadsköer som följd. Den värnskatt som infördes 1995 efter den dåvarande recessionen avskaffades inte förrän i år – trots att skatten knappt gav några intäkter.

Misstag är förvisso oundvikliga när omfattande åtgärder behöver sättas in snabbt. Men just därför bör regeringen avstå från framhastade förslag som varken lindrar epidemin eller den ekonomiska krisen. Arbetsmarknaden och spelmarknaden behöver – liksom andra marknader – långsiktigt hållbara spelregler som utgår från människors beteenden och drivkrafter. Tillfälliga problem har inte alltid en politisk lösning.

Henrik Jordahl